

LANGSZIJ DE DINGEN

Zeebrugge, de oude Visserhaven, een staketsel. Niemand weet met zekerheid of de legendarische Askoy er ooit aanmeerde, maar op een bord staat: 'Jacques Brelsteiger'. Via de verbinding met de containerhaven glijdt de River Palace de Visserhaven binnen. Uitgelaten toeristen klimmen via de loopbrug over de verbrokkelde betonnen steigerrand, de ogen dichtknijpend voor de leegte tussen wal en schip.



Wal en schip. Losmaken van de touwen. Loslaten van de boeg. Elkaar loslaten. Elkaar oproepen. Langsijz komen. Overspringen. Aan wal gaan. De steiger is een plek van geladenheid en ontspanning. Tussen land en zee, hier en elders, blijven en gaan, is de steiger de plek bij uitstek waar emotie en zintuiglijke beleving vrij spel verdienen temidden van water en wind. *Une machine à é mouvoir*, een houvast om te kunnen loslaten. De steiger op zijn best.

Staketsels behoren tot de meest beeldende iconen van maritieme omgevingen. Pieren zorgen voor laterale bescherming en houvast bij in- en uitvaren. In het water geschoven steigers verschaffen schepen de nodige aanleglengte. Tussen vloed en eb zorgen hulpconstructies van pontons en loopplanken voor het overbruggen van de wisselende niveauverschillen. Maar de strakke lijnen van deze 'machines' dienen ook de horizon van antwoord. Soms hoog boven de golven zwevend, uitkijkend over de einder. Soms scherend over het wateroppervlak, slechts één pas verwijderd van het water.

De unieke Zeebrugse Brelsteiger – tegelijkertijd steiger en pier – neigt naar pure dienstbaarheid, heeft geen vormgevende ambitie. Landschappelijk potentieel schuilt in de prominente plaats: in de 'oksel' tussen Visserhaven en Tijdok, bijna volledig omringd door water. Tegenover de toegang tot de containerhaven krijgen toeschouwers een bevoorrecht uitkijkpunt op aan- en afvarende boten. In hun rug zorgt de oude Vismijn voor een sober decor. Temidden van hijskranen, containers en appartementsgebouwen, de dichtgetimmerde Vismijn en een wiegend jachtenwoud is de steiger een merkwaardig contrapunt. Ten opzichte van de

BOUWHEER Vlaamse Overheid

PLAATS Oude Visserhaven, Zeebrugge

OPDRACHT OPEN OPROEP volledige studieopdracht voor de herbouw van de Jacques Brelsteiger

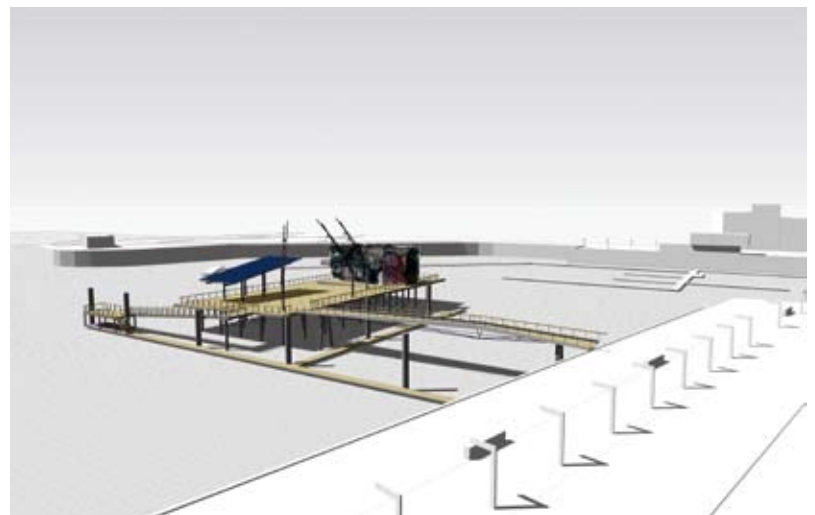
ONTWERPTEAMS

- E+W Eggermont Architectuur en Stedebouw bvba, Gent [*laureaat*]
- TV_BEL! (Jeroen Beerten en Tom Louwette i.s.m. Pieter Hendrix, Ney and Partners m.m.v. Karin Thomsen, Bob De Wispelaere, Michael Rudolph), Antwerpen
- T.O.P. Office – Deleu / BAS – Jaspaert TV, Berchem
- Zwarts & Jansma Architecten, Amsterdam
- 360 Burgerrechtelijke Professionele Maatschap van Architecten / Bas Smets TV, Gent

BUDGET 1.240.000 euro

PROCEDURE 2006-2007

UITVOERING 2008



Tussen land en zee, hier en elders, blijven en gaan, is de steiger de plek bij uitstek waar emotie en zintuiglijke beleving vrij spel verdienen temidden van water en wind.

heraangelegde Rederskaai en Tijdokstraat is de steiger echter ook aan vernieuwing toe. Via de procedure van de Open Oproep zocht het Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust naar een vervanger met voldoende aanmeermogelijkheden voor diverse boottypes en plaats voor een horecauitbating. Een precieze transformatie binnen een transitie zonder weerga.

Het ontwerp van T.O.P Office – Deleu & BAS – Jaspaert sluit gewild nauw aan bij het huidige beeld, “dienend aan de romantische schoonheid van aangelegde schepen”. Iedere opbouw zou ten koste gaan van hun sierlijkheid en schaal. Aansluitend bij de Zeebrugse traditie om de geneugten van de zee aan te bieden via de maag, neemt een kwaliteitsrestaurant een bijzondere maar onzichtbare plaats in. Bij (zeer) hoog water komt het watervlak er op ooghoogte. Verzonken in de steiger zitten lekkerbekken – via onderwaterramen – oog in oog met verwanten van de vissen op hun bord. Om dit restaurant te realiseren worden de bestaande houten stootbalken en betonnen draagkolommen slechts gedeeltelijk ontmanteld. Een betonnen vloer en dak en een panoramisch raam omringen de vrijgemaakte ruimte. Schuine funderingspalen schieten tussen de tafels omhoog. Maximale compactering houdt aldus het ‘dek’ van de steiger vrij. De lange, trage toegangshelling naar het restaurant wordt slechts verraden door een maritieme leuning en de doorschietende spil van een draaitrap. Twee werelden worden aldus tegen elkaar geplakt: water en restaurant, zee en land. De steiger verbindt hen op dubbele wijze: als vloer tussen twee analoge toegangshellingen, als plek voor landing en tewaterlating.

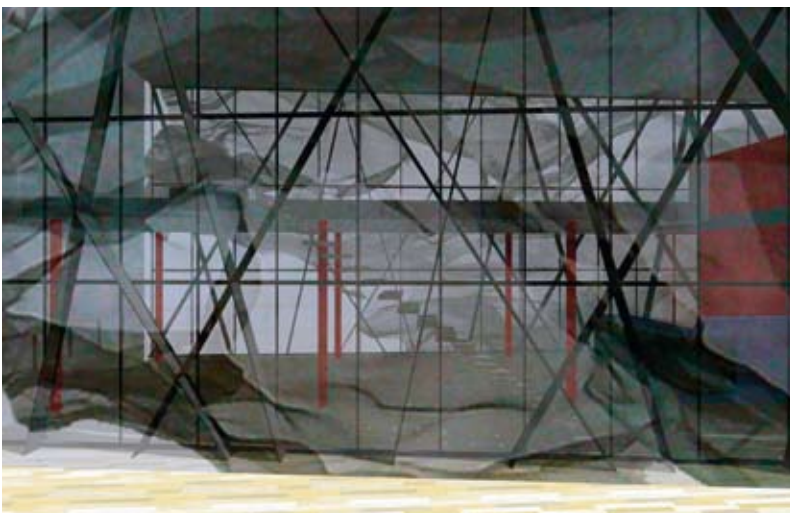
Op het eerste zicht kiest ook 360 & Bas Smets voor dienstbaarheid. De configuratie van de huidige steiger blijft herkenbaar in een eigenzinnige publieke ruimte. De afgedankte Westhinder, nu toegang tot het maritiem museum Seafront, wordt verplaatst naar het gat in de straatwand tussen Vismijn en appartementsgebouwen. De oude Russische duikboot wordt aangemeerd aan de Brelsteiger, als aanlegplaats voor de plezierrondvaartboot. Westhinder, duikboot en steiger omsluiten een ‘waterplein’, een bijna surrealistische plek voor vissersvaartuigen. De steiger zelf

zoekt zijn roeping in voorzieningen voor sportvissers en zeelui: een shelter, douches, sanitair, een ijsbak... Voor de kopse gevel van de Vismijn rijst een prisma onverklaarbaar schuin op uit de kade... Wat een ‘onaf’ ontwerp lijkt is feitelijk een bewijs uit het ongerijmde: de projectdefinitie is onvoldoende ambitieus. Onder het motto “Zeebrugge bestaat niet” gaan de auteurs voor de creatie van een metropool, zijn haven waardig. De voor de hand liggende referentie is Zeebrugge zelf: grootschalige haveninfrastructuur, blakende ambitie, groeiende omzet. In hun eigenlijk voorstel rust een multifunctionele schijf van 25 niveaus op de shelter en het prisma (dat plots herkend wordt als de basis van een batterij schuin oplopende liften) en vult het tastbare ontbreken van complexiteit, densiteit en identiteit in één monumentaal gebaar in met kantoren, hotel, appartementen, winkels, maritiem themapark. Een immens baken voor de cruciale plek waar het verbindingskanaal naar Brugge en de kustlijn elkaar snijden. Een metropool in de steigers, visionair en superrealistisch. Tot nader order blijft de wereldstad in de kartons zitten. De opdrachtgever vroeg een visie voor een steiger, geen visionaire stad.

Een icoon leveren voor de actuele transformaties is ook de ambitie van TV_BEL!: een bekroning van een promenade rond de jachthaven-in-ontwikkeling. De steiger is het sluitstuk in een reeks merkwaardige landschappelijke objecten: Visserskruis, RBSC-clubhuis, Westhinder, Russische duikboot. Men kan niet helemaal rond de Vissershaven lopen, dus biedt een lus een spontanere voortzetting van dat parcours dan een doodlopende pier. Aan elkaar geklonken vlotters vormen een ponton dat het huidige staketsel vervangt. Het met de getijden op en neer bewegend dek

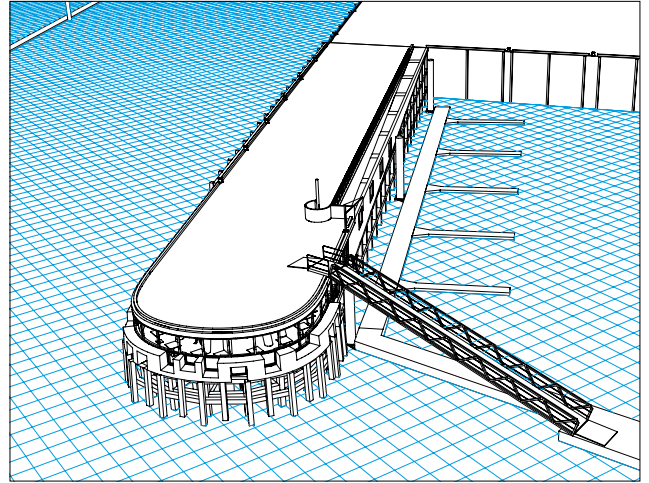
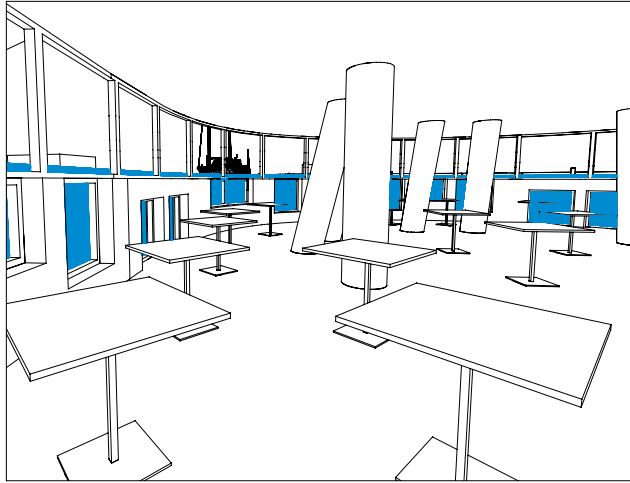
E+W Eggermont [laureaat]

De steiger zelf schuift langszij, wordt ‘tussen’: paradijselijk eiland, paalwoning, vlot. Een nieuw havenlandschap, katalysator van verbeelding, open voor de mythe van de zee, de zeiler, de zanger...



T.O.P. Office – Deleu & BAS
– Jaspaert

Een kwaliteits-restaurant neemt een bijzondere maar onzichtbare plaats in. Verzonken in de steiger zitten lekkerbekken – via onderwaterramen – oog in oog met verwanten van de vissen op hun bord.

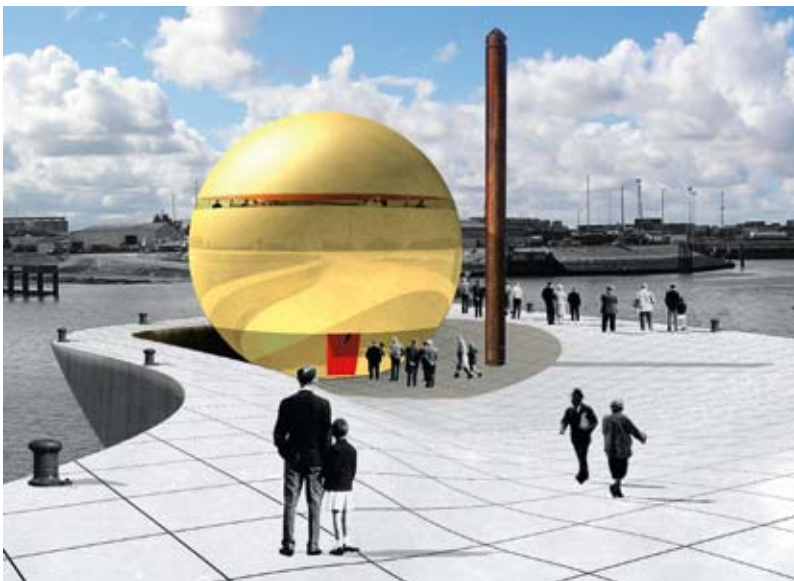


bevindt zich altijd op de juiste hoogte voor aanmerende schepen. De sensatie van een dobberend ponton wordt geïntensifieerd door met het tij wisselende hellingen. De vlotters zijn komvormig uitgewerkt en door middel van een 'steel' scharnierend verbonden met de kade. In deze lepel bevindt zich een spiegelende "mysterieuze gouden bol". Bekleed met rood fluweel roept de binnenzijde warmte op en biedt ruimte voor een ijssalon, een panoramische garnalenbar, ticketboot en schuilgelegenheid in afwachting van de inscheping.

De suggestie van de drijvende lepel en de immateriële buitenzijde van de bol versterken de transgressieve associaties van dit reusachtige speeltuig. De illusie los te komen van de wereld en zich te laten meedrijven naar sprookjesachtige oorden wordt echter ruw doorbroken wanneer de toerist aan zijn rondvaart begint en "zichzelf en de skyline van Zeebrugge nogmaals weerspiegeld ziet in de bol!" Een zware bol die een lepel omlaag duwt in een plas water is niet meteen een treeplank naar een onbekommerde vaart. Anekdote wint van droom.

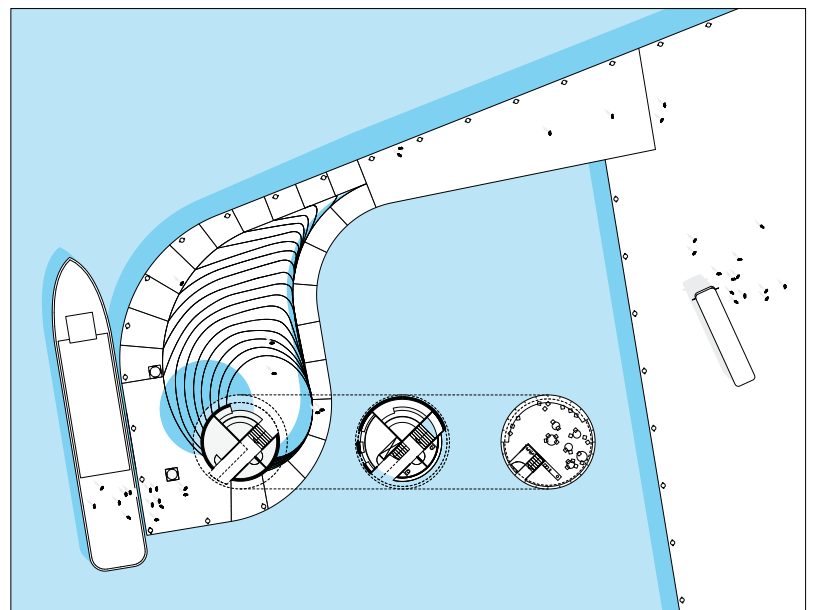
Minder illusie, maar meer spektakel biedt Zwarts & Jansma Architecten met een uitgekend "samenstel tussen steiger en natuurlijke elementen". Ook hierin wordt de "doodlopende weg" vervangen door "een route die de bezoeker zowel over als langs de steiger voert". Een hellingsbaan gecombineerd met een trap leiden langs de steiger, van de kade naar het huidige ponton voor sportvissersboten. Een halfronde trap, op de kop van de steiger, leidt verder naar een uitkijkplatform. Onderweg kan men doorheen de balustrade 'waden' naar het steigerdek. Deze trap, een reusachtige vlotter, stijgt van laag naar hoog tot fors boven het niveau van de Brelsteiger, en biedt een prachtig panorama. Hout verzelfstandigt de ganse steiger. Analoog aan de heraangelegde kades is de stijl minimalistisch. Niets lijkt mijmerend turen in de weg te staan. De oplossing voor het gevraagde restaurant is schitterend: een horecaboot vervuld met de nautische vormtaal met een flexibel en beweeglijk verlengstuk.

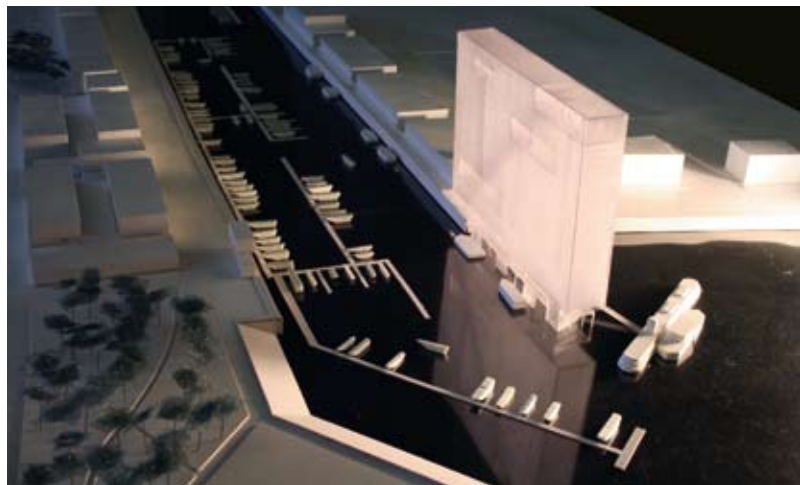
De bewegende delen van deze beleevingsmachine haperen een beetje. Alleen bij dood tij is de trap volledig in gebruik als parcours. Hoe hoger het tij, hoe meer de eigen trap het uitzicht vanaf de steiger belemmert. En ook al wekt het hout nautische referenties, de massieve uitwerking van de steiger haalt het beeld van een staketsel helemaal onderuit. Eerder dobber dan routing, eerder boot dan steiger, overheerst ter plaatse trappelen op een prospectieve reis.



TV_BEL!

De suggestie van de drijvende lepel en de immateriële buitenzijde van de bol versterken de transgressieve associaties van dit reusachtige speeltuig.



**360 & Bas Smets**

Onder het motto 'Zeebrugge bestaat niet' gaan de auteurs voor de creatie van een metropool, zijn haven waardig. De voor de hand liggende referentie is Zeebrugge zelf: grootschalige haveninfrastructuur, blakende ambitie, groeiende omzet.

Niet het meest opvallend, wel het meest originele voorstel, is van E+W Eggermont. Een historische lezing ontleent de Brelsteiger vaste waarde: hij ontstond eerder bij toeval. De unieke ruimtelijkheid van de plek komt beter tot haar recht door de visuele verbinding tussen het noordelijk en het zuidelijk deel van het dok te versterken, door van de kades één doorlopende plint te maken voor de steeds uniformer wordende randbebouwing, door dominante elementen uit de omgeving van de Vismijn te houden. In het licht van deze ruimtevisie muteert de Brelsteiger. Een verzelfstandigd platform vervangt de doodlopende 'appendix'. Een transparant palenbos lost het te dichte staketsel af. Lichte bouwsels vullen het lege platform. De lineaire steiger wordt een compact bindteken. Meervoudige transformaties maken de weg vrij voor nieuwe ervaringen, meteen de belangrijkste motivatie voor de verdere geleiding. Planken en kabels overbruggen de bewust gecreëerde afstand tussen kade en nieuwe steiger. De brug voert eerst met een lichte helling omhoog, versmalt ongeveer halverwege, helt vervolgens continu af tot de verste rand van het platform is bereikt. Visueel en haptisch komt het wateroppervlak aantrekkelijk nabij. Een transparante luifel biedt houvast en bakent een plek af voor activiteiten. Op de noordrand de balkvormige bistro: de lange zijde beschermt een zuidgericht terras, de korte zijde is een kijker gericht op de toegang van het dok. Geen partij voor de schaal van de haven, kiest het transparante gebouw voor eigenzinnige aanwezigheid. Bekleding van getorst metalen gaas is tegelijk verbeelding van de wind en manier om deze hoorbaar te maken. Het translucente gaas is een "zacht verlichte wolk", de fotovoltatische luifel gloeit als een sterrenhemel, drie hoge mast-lichten gaan op in het mastenwoud. De steiger zelf schuift langzij, wordt 'tussen': paradijselijk eiland, paalwoning, vlot. Een nieuw havenlandschap, katalysator van verbeelding, open voor de mythe van de zee, de zeiler, de zanger...

**Zwarts & Jansma**

De oplossing voor het gevraagde restaurant is schitterend: een horecaboot vervolledigt de nautische vormtaal met een flexibel en beweeglijk verlengstuk.

